

Filosofiske samtaler i barnehagen!

Av Øyvind Olsholt, Barne- og ungdomsfilosofene, www.buf.no

Alle undrer vi oss over tilværelsen fra tid til annen. Barn er kjent for å undre seg spesielt mye, og kanskje særlig barn i barnehagealder. De stiller ofte «underlige» spørsmål som ikke alltid er så lette å svare på. Her er noen eksempler:



- Hvorfor blir vi syke?
- Hva skjer med oss når vi dør?
- Gud skapte verden, hvem skapte da Gud?
- Hvorfor er det urettferdighet i verden?
- Hvorfor er noe pent og noe stygt?

Det er ikke det minste rart at barna undrer seg. Verden er ny og fremmed for dem, og de har et ønske om å forstå alt det rare de opplever: menneskene rundt dem, ting i naturen, regler og tradisjoner – og ikke minst den merkelige opplevelsen av å være seg selv. Med sine mange spørsmål forsøker de så godt de kan å bringe orden i alle inntrykkene.

I en filosofisk samtale med barn tar vi tak i denne undringen og disse spørsmålene: Vi undersøker dem i fellesskap. Vi vrir og vender nysgjerrig på dem, trykker, klemmer og lukter, omtrent som om vi hadde funnet en merkelig gjenstand på bakken som ingen visste hva var.

Den filosofiske samtalen er en øvelse i å tenke oppfinnsomt samtidig som vi er nøyaktige. Vi må være oppfinnsomme for å klare å stille nye, gode spørsmål og å svare på dem. Og vi må være nøyaktige for å klare å holde fast på temaet, og for å vite at svarene våre faktisk svarer på spørsmålene – og ikke på noe helt annet.

Samtalen settes i gang og ledes av en voksen. Men den voksne er ikke selv deltager i samtalen, og har heller ingen fasitsvar på de filosofiske spørsmålene. Her finnes ikke fasitsvar. Isteden er det et mål at barna ved hjelp av den voksnes samtaleledelse gir sine egne innsikter og ideer et språklig uttrykk. Slik opparbeider de et bedre fundament for holdninger og valg enn om de bare overtar produktet av andres tankevirksomhet.

Samtalene har gjerne et konkret utgangspunkt (fortellinger, øvelser m.m.), og blir hele tiden belyst av barnas egne eksempler og erfaringer. Terskelen for deltagelse er derfor lav. På den annen side forventer vi at barna gjør sitt beste for å gi grunner for sine synspunkter, og at de er villige til å gå i dialog om dem.

Hensikten med filosofisk samtale er å gi barna en mulighet til å bevisstgjøre og utvikle sine egne begreper om verden i et undersøkende fellesskap med jevnaldrende. Slik stimuleres de språklig, intellektuelt og sosialt. De lærer seg dessuten til å lytte til hva andre sier. Det er ikke lenger så interessant om, men hvorfor barna er enige eller uenige.

Filosofisk samtale fremmer på denne måten barnas modning og vekst. Ved å slippe til den filosofisk-undrende ånd sammen med barna, etterlever vi også i høyeste grad målsetningene om barns medvirkning i Rammeplanen.